

Metodologija

Indekso sudedamosios dalys, svoriai ir rodiklių vertinimas

Savivaldybių indeksą sudaro trys rodiklių grupės („Savivaldybė gyventojui“, „Savivaldybė investuotojui“ ir „Savivaldybės valdymas“). Šias tris rodiklių grupes sudaro 9 indeksuose vertinamos sritys („Komunalinės paslaugos“, „Transportas“, „Švietimas“, „Sveikata ir socialinė rūpyba“, „Investicijos ir plėtra“, „Mokesčiai“, „Biudžetas“, „Turto valdymas“ ir „Administracija“), kurios susideda iš 65 rodiklių. Kiekvienos srities svoris priklauso nuo analizuojamų rodiklių skaičiaus, o bendras rodiklių grupės svoris indeksuose paremtas ekspertiniu vertinimu. Nei vienas iš 65 rodiklių neturi esminės įtakos galutiniam rezultatui.

Vertinimo skiltyje ženklas „↓↑“ reiškia, kad kiekybinio rodiklio mažesnei reikšmei priskiriamas aukštesnis vertinimas. Ženklas „↑↑“ rodo, kad kiekybinio rodiklio didesnei reikšmei yra priskiriamas aukštesnis vertinimas. „T/N“ ženklas rodo, kad galimi du atsakymo variantai – „Taip“ ir „Ne“, o rodyklės „↓↑“ nurodo, kuris atsakymas duoda didesnę reikšmę. „Pasirinkimas“ rodo, kad galimi keli atsakymai, pagal kuriuos priskiriamas kokybinio rodiklio vertinimas. Indekso rodikliai ir naudojami svoriai indeksuose nurodyti žemiau pateiktoje lentelėje.

Rodiklių vertinimas ir balų priskyrimas

Rodikliai vertinami dešimties balų sistemoje (0 – blogiausias įvertinimas, 10 – geriausias įvertinimas). Kiekvienam rodikliui srityje priskiriamas vienodas svoris (pvz., „Mokesčių“ sritis susideda iš 5 rodiklių, tuomet vieno rodiklio svoris srityje – 20 proc.). Gautas rezultatas įvertinamas 100 balų skalėje, kur ma-

žiausiai balų srityje surinkusi savivaldybė gauna 0, o daugiausiai – 100 balų. Galiausiai naudojantis sričių svoriais suskaičiuojamas grupės ir bendras savivaldybės vertinimas. Kiekybiniai (išreikšti skaičiais) rodikliai indeksuose vertinami naudojantis žemiau pateiktomis formulėmis:

Kai mažesnė rodiklio reikšmė vertinama geriau (↓↑):

$$\text{Rodiklio įvertinimas} = \frac{\text{MAX} - \text{rodiklio reikšmė}}{\text{MAX-MIN}} \times 100 \text{ balų}$$

Kai didesnė rodiklio reikšmė vertinama geriau (↑↑):

$$\text{Rodiklio įvertinimas} = \frac{\text{Rodiklio reikšmė} - \text{MIN}}{\text{MAX-MIN}} \times 100 \text{ balų}$$

MIN – minimali galima arba minimali iš visų atsakymų gauta reikšmė; **MAX** – maksimali galima arba maksimali iš visų atsakymų gauta reikšmė.

Kokybiniais rodikliams (išreikštiems loginiais pasirinkimais) balai yra priskiriami priklausomai nuo to, kiek galimų atsakymų rodiklis turi. Žemiau pateiktoje lentelėje parodyti kokybinių rodiklių vertinimai pagal galimų atsakymų variantų skaičių.

Geriausias vertinimas	10	10
	0	5
Blogiausias vertinimas		0

Trūkstatų duomenų vertinimas

Jeigu savivaldybė informuoja, kad duomenų negali pateikti dėl paaiškinamų priežasčių, rodiklis nevertinamas, kitiems srities rodikliams atitinkamai suteikiant didesnę svorį. Tais atvejais, kai savivaldybės nepateikė rodikliui įvertinti reikalingų duomenų, rodikliui priskiriama žemiausia galima, t. y. 0 reikšmė. Žemiausia reikšmė priskiriama dėl to, kad duomenų nepateikimas vertinamas kaip skaidrumo stoka savivaldybėje.

Rodiklių eliminavimas iš savivaldybės vertinimo

Rodiklio poveikio savivaldybės vertinimui eliminavimas yra reikalingas tada, kai savivaldybėje rodiklis nėra vertinamas (pavyzdžiui, kai rodikliai yra apie centralizuotą šildymo sistemą, o savivaldybėje jos nėra). Tokiu atveju, rodiklis nevertinamas, o kitiems srities rodikliams suteikiamas didesnis svoris.

Smarkiai nuo vidurkio nukrypusių reikšmių vertinimas

Išskirtinių reikšmių identifikavimas atliekamas taikant Box and Whisker metodą. Tuomet, kai savivaldybės rodiklio vertinimas yra išskirtinai aukštas arba žemas ir tai iškraipo visų kitų savivaldybių vertinimus (padaro juos pernelyg aukštus arba žemus), ženkliai nukrypusi reikšmė yra įvertinama aukščiausiu arba žemiausiu (priklausomai nuo rodiklio) balu, o kitai aukščiausiai/žemiausiai reikšmei suteikiamas įvertinimas iki 9 arba nuo 1. Smarkiai nuo vidurkio nukrypusių reikšmių vertinimas taikomas mažosioms savivaldybėms.

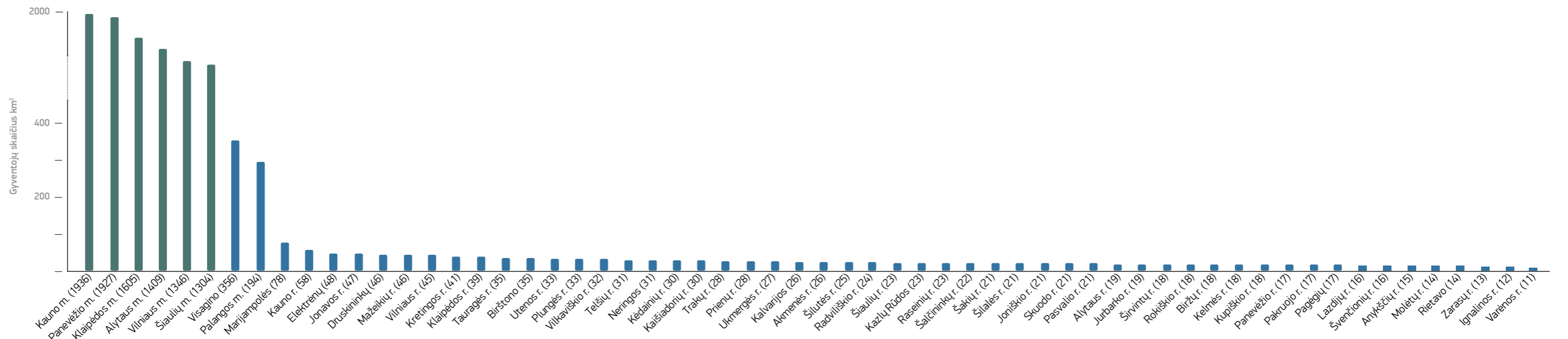
Duomenų šaltiniai

Sudarant indeksą buvo remiamasi savivaldybių pateiktais, Finansų ministerijos, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Lietuvos darbo biržos, „Transparency International“, Konkurencijos tarybos, Lietuvos statistikos departamento, Valstybės tarnybos departamento, savaitraščio „Veidas“ ir kitais duomenimis. Reikia atkreipti dėmesį, kad savivaldybes ir jų institucijas Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybės institucijų ir įstaigų įstatymas (Žin., 2000, Nr. 10-236) įpareigoja teikti asmenims disponuojamą informaciją (1.2 str.), laikantis informacijos išsamumo, tikslumo, teisėtumo ir objektyvumo principų (4str.), todėl sudarant indeksą savivaldybių pateikti duomenys nebuvo kvestionuojami, buvo pasitikima savivaldybių sąžiningu savo veiklos vertinimu. Siekiant sumažinti klaidų tikimybę gauti duomenys po pirminio apdorojimo buvo siunčiami pakartotiniam susitikimui.

Savivaldybių skirstymas

Lietuvos savivaldybių indeksuose savivaldybės vertinamos skirstant į dvi grupes. Skirstymo principas – gyventojų tankis. Pagal šį vertinimą, vienoje grupėje yra 6 tankiausiai apgyvendintos savivaldybės (vadinamos didžiosiomis savivaldybėmis), o kitoje – likusios 54 (mažosios savivaldybės). Ši atskirtis naudojama visame indekso skaičiavime, todėl kiekvienoje srityje yra atskirai vertinamos tiek didžiosios, tiek mažosios savivaldybės. Žemiau pateikiamas savivaldybių skirstymo iliustracija.

Gyventojų tankis Lietuvos savivaldybėse

Rodiklių grupės	Rodiklių grupės svoris indekse	Sritys	Srities svoris indekse	Rodikliai	Vertinimas
 Savivaldybė gyventojui	50%	 Komunalinis ūkis. Geriau vertinamos savivaldybės, kurios šilumos, vandens, atliekų surinkimo, daugiabučių administravimo paslaugų teikimą patiki privačiam sektoriui, arba teikia nenuostolingai. Taip pat tos, kurios užtikrina galimybę tiekėjus pasirinkti patiems gyventojams ir taip skatina konkurenciją, pigesnę paslaugų teikimą.	39%	Kokią dalį centralizuotai teikiamos šilumos pagamina nepriklausomi gamintojai?	↑↑
		Ar savivaldybėje veikia privataus kapitalo šilumos tiekėjai?		↑T/N↓	
		Ar specialiajame šilumos ūkio plane yra numatyta „konkurencinė zona“?		↑T/N↓	
		Savivaldybei priklausančios/-ių centralizuoto šilumos tiekimo paslaugą teikiančios/-ių įmonės/-ių (jei tokia/-ios yra) nuostolingumas 2014 m.		↓↑1	
		Savivaldybėje galiojusi šilumos kaina 2014 m. ir jos pokytis lyginant su 2013 m.		↓↑	
		Savivaldybei priklausančios/-ių centralizuoto vandens tiekimo paslaugą teikiančios/-ių įmonės/-ių (jei tokia/-ios yra) nuostolingumas 2014 m.		↓↑ ¹	
		Savivaldybėje galiojusi geriamojo vandens kaina 2014 m. ir jos pokytis lyginant su 2013 m.		↓↑	
		Kokia dalis atliekų surinkimo paslaugų teikėjų buvo pasirinkti taikant konkurenciją užtikrinančią procedūrą?		↑↑	
		Atliekų surinkimo paslaugas teikiančių įmonių skaičiaus pasiskirstymas pagal nuosavybę.		Pasirinkimas	
		Savivaldybei priklausančios/-ių atliekų surinkimo paslaugą teikiančios/-ių įmonės/-ių (jei tokia/-ios yra) nuostolingumas 2014 m.		↓↑ ¹	
		Savivaldybės įmonių administruojamų daugiabučių ploto dalis nuo visų daugiabučių 2014 m.		↓↑	
		Savivaldybei priklausančios/-ių daugiabučių administravimo paslaugą teikiančios/-ių įmonės/-ių (jei tokia/-ios yra) nuostolingumas 2014 m.		↓↑ ¹	
	 Transportas. Geriau vertinamos savivaldybės, kurios susisiekimo paslaugas teikia bendradarbiaudamos su privačiu sektoriumi, skatindamos konkurenciją šioje srityje, nes tai užtikrina pigesnes paslaugas. Taip pat teigiamai vertinamas viešųjų pirkimų atlikimas atvirais būdais (skelbiant), vykdant kelių priežiūros funkciją.	19%	Kokiai daliai viešojo transporto maršrutų buvo skelbti viešieji konkursai?	↑↑	
			Kokią dalį viešojo transporto maršrutų vežė ne savivaldybei priklausantys vežėjai?	↑↑	
			Savivaldybei priklausančios/-ių viešojo transporto paslaugas teikiančios/-ių įmonės/-ių (jei tokia/-ios yra) nuostolingumas 2014 m.	↓↑ ¹	
			Savivaldybei priklausančios viešojo transporto įmonės sąnaudų padengimas pajamomis, gautomis už viešojo transporto bilietus (su priskaičiuotomis kompensacijomis) 2014 m.	↑↑	
			Ar savivaldybė taiko integracinius transporto sprendimus, tokius kaip galimybė naudotis suderintais maršrutais, vieningu planavimu, vieningu bilietu ir kt.? ²	↑T/N↓	
			Kokia dalis viešųjų pirkimų, skirtų kelių priežiūros funkcijai įgyvendinti, 2014 m. buvo atlikta atvirais būdais (skelbiami)?	↑↑	
	 Švietimas. Geriau vertinamos savivaldybės, kurios efektyviai naudoja infrastruktūrą bei kuriose moksleiviai pasiekia aukštesnių rezultatų.	13%	Vidutinis valstybinių brandos egzaminų rezultatyvumas 2014 m.	↑↑	
			Savivaldybės skiriamų aplinkos išlaidų santykis su mokinio krepšelio lėšomis 2014 m.	↓↑	
			Savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose vienam mokiniui tenkantis vidutinis plotas 2014 m.	↓↑	
			Kokia dalis bendrojo ugdymo mokyklų buvo įvertinta pagal išorinio vertinimo tvarką.	↑↑	
			Nevalstybinių bendrojo ir ikimokyklinio lavinimo mokyklų dalis nuo visų savivaldybės mokyklų 2014 m. ²	↑↑	
	 Sveikata ir socialinė rūpyba. Geriau vertinamos savivaldybės, kuriose savivaldybei priklausančios gydymo įstaigos veikia nenuostolingai, taip pat jei veikia privačių pirminės sveikatos priežiūros centrų. Geresnis įvertinimas skiriamas toms savivaldybėms, kuriose mažiau nedirbančių ir pašalpas gaunančių žmonių.	29%	Nenuostolingai 2014 m. veikusių savivaldybei priklausančių pirminės sveikatos priežiūros centrų (PSPC) dalis.	↑↑	
			Nenuostolingai 2014 m. veikusių savivaldybei priklausančių antrinės sveikatos priežiūros centrų dalis.	↑↑	
			Gyventojų, registruotų privačiuose PSPC, dalis 2014 m.	↑↑	
			Natūrali gyventojų kaita 2014 m.	↑↑	
			Socialinę pašalpą gavusių gyventojų dalis 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.	↓↑	
			Būsto šildymo kompensaciją gavusių gyventojų dalis 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.	↓↑	
			Bedarbių dalis nuo darbingo amžiaus gyventojų 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.	↓↑	
			Ilgalaikių bedarbių dalis nuo visų bedarbių 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.	↓↑	
			Ne savivaldybei priklausančių socialinių paslaugų teikėjų dalis savivaldybėje 2014 m.	↑↑	

¹ Jei įmonė dirbo pelningai, tai didesnis įmonės pelnas nelėmė geresnio įvertinimo, žr. D. U. K.

² Rodiklis vertinamas tik didžiosioms savivaldybėms. Joms taikomi kiti rodiklių sričių svoriai vertinant savivaldybę gyventojui, kadangi rodiklių grupės svoris priklauso nuo rodiklių skaičiaus: „Komunalinės paslaugos“ 37 proc., „Transportas“ 21 proc., „Švietimas 15 proc., „Sveikata ir socialinė rūpyba“ 27 proc.

 Savivaldybė investuotojui	30%	 Investicijos ir plėtra. Geriau vertinamos savivaldybės, kuriose pritraukiamos tiek vietinės, tiek užsienio investicijos, bei kuriose didesnis ekonomikos aktyvumas. Internetinės svetainės pritaikymas investuotojams ir Konkurencijos įstatymo nepažeidimas taip pat pagerina šios srities vertinimą.	62%	Materialinių investicijų, tenkančių vienam gyventojui, kiekis 2013 m. ir pokytis lyginant su 2012 m.	↑↑
		Tiesioginių užsienio investicijų kiekis, tenkantis vienam gyventojui 2013 m. ir pokytis lyginant su 2012 m.		↑↑	
		Veikiančių ūkio subjektų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.		↑↑	
		Verslo liudijimus įsigijusių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.		↑↑	
		Išduotų statybos leidimų skaičius, tenkantis 1000 gyventojų 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.		↑↑	
		Savivaldybės internetinės svetainės vertinimas pagal patogumą investuotojui (pagal „Investuok Lietuvoje“ metodiką).		↑↑	
		Ar savivaldybė Konkurencijos tarybos sprendimu 2014 m. buvo pripažinta pažeidusi Konkurencijos įstatymą (4str.)?		↓T/N↑	
		Grynoji migracija 2014 m.		↑↑	
		 Mokesčiai. Geriau vertinamos savivaldybės, nustatydamos žemus mokesčių tarifus, nes tai padeda pritraukti investicijas, skatina žmones imtis verslo.	38%	Pagrindinis nekilnojamojo turto mokesčio tarifų dydis 2014 m.	↓↑
				Koks mokestis buvo taikomas nenaudojamam nekilnojamajam turtui 2014 m.?	↓↑
Vidutinis fiksuoto pajamų mokesčio už verslo liudijimus dydis 2014 m.	↓↑				
Vidutinis žemės mokesčio tarifų dydis 2014 m.	↓↑				
Koks žemės mokesčio tarifas buvo taikomas nenaudojamai žemei 2014 m.?	↓↑				
 Biudžetas. Geriau vertinamos savivaldybės, kurios skaidriai ir tikslingai naudoja turimas biudžeto lėšas, neprasiskolina ir gyvena pagal pajamas.	26%	Savivaldybės biudžeto skola lyginant su pajamomis 2014 m. ir pokytis lyginant su 2013 m.	↓↑		
		Pradelsti savivaldybių mokėjimai lyginant su pajamomis 2014 m.	↓↑		
		Savivaldybės skelbtų viešųjų pirkimų dalis (pagal kiekį), nuo visų atliktų viešųjų pirkimų 2014 m.	↑↑		
		Savivaldybės skelbtų viešųjų pirkimų dalis (pagal vertę), nuo visų atliktų viešųjų pirkimų 2014 m.	↑↑		
		Savivaldybės valdymo (išlaikymo) išlaidų dalis nuo visų išlaidų, 2014 m.	↓↑		
	 Turto valdymas. Geriau vertinamos savivaldybės, taupiai valdančios turimą ir padruo-dančios tą turtą, kuris nėra būtinas pagrindinėms savivaldybės funk-cijoms vykdyti, nes neefektyvus turto valdymas yra papildoma našta mokesčių mokėtojams.	42%	Įmonių/įstaigų, kurių steigėja arba dalininkė (nuo 10 proc.) yra savivaldybė, skaičius (AB, UAB, biudžetinės įstaigos, savivaldybės įmonės, VšĮ, išskyrus švietimo, socialinės paramos ir sveikatos priežiūros sektorių) 2014 m.	↓↑	
			Savivaldybei ar jos įmonėms priklausančių pirčių, laidojimo namų, kirpyklų, knygynų skaičius 2014 m.	↓↑	
			Savivaldybei nuosavybės teise priklausančių pastatų ir patalpų plotas, tenkantis 100 gyventojų 2014 m.	↓↑	
			Savivaldybei nuosavybės teise priklausančių nenaudojamų pastatų ir patalpų plotas, tenkantis 100 gyventojų 2014 m.	↓↑	
			Savivaldybėje 2014 m. parduotų nuosavų pastatų ir patalpų ploto santykis su 2013 m. parduodamų objektų sąrašė esančių patalpų plotu.	↑↑	
			Parduodamų objektų sąrašė esančių savivaldybei priklausančių pastatų ir patalpų ploto santykis su visu savivaldybei priklausančių pastatų plotu 2014 m.	↑↑	
			Savivaldybės turimų ar nuomojamų lengvųjų automobilių skaičius, tenkantis 100 savivaldybės administracijos darbuotojų 2014 m.	↓↑	
	Viešojo ir privataus sektorių partnerystės sutarčių, kurių viena šalių yra privataus kapitalo, skaičius 2014 m.	↑↑			
	 Administracija ir personalo valdymas. Geriau vertinamos savivaldybės, veikiančios skaidriai, greitai spren-džiančios gyventojų prašymus bei sugebančios tai padaryti nedidin-damos darbuotojų skaičiaus, nes taip užtikrinamas taupus mokesčių mokėtojų pinigų panaudojimas.	32%	Kiek įsiteisėjusiu teismo sprendimu (nutartimi) kartų buvo konstatuota, kad viešojo administravimo subjektas (savivaldybė, jos institucija ar tarnautojas) 2014 m. pažeidė įstatymą ar kitą teisės aktą?	↓↑	
			Savivaldybių skaidrumo tyrimo vertinimo rezultatai (pagal „Transparency International“ atliekamą tyrimą).	↑↑	
Laiku neišnagrinėtų gyventojų prašymų dalis nuo visų gautų prašymų 2014 m.			↓↑		
Savivaldybės interneto svetainės atitikimas Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms apraše išdėstytoms nuostatomis 2014 m.			↑↑		
Užimtų savivaldybės administracijos pareigybių skaičius, tenkantis 1000 gyventojų 2014 m.			↓↑		
Ar savivaldybėje numatomos administracinės naštos mažinimo priemonės, kaip įtvirtinta Administracinės naštos mažinimo įstatyme?			↑T/N↓		